

Alþingi
Samráðsgátt

Efni: Umsögn Reykjavíkurborgar um frumvarp um breytingu á lögum nr. 77/2014 um opinber skjalasöfn, mál nr. S-55/2024

Vísað er til bréfs frá nefnda- og greiningarsviði Alþingis, dags. 3. maí 2024, þar sem óskað var eftir umsögn Reykjavíkurborgar um frumvarp um breytingu á lögum um opinber skjalasöfn nr. 77/2014, 938. mál.

Eftirfarandi er umsögn Reykjavíkurborgar.

Reykjavíkurborg tekur í öllum meginatriðum undir þær breytingar sem lagðar eru til á lögum um opinber skjalasafn í drögum að frumvarpi um breytingar á lögum um opinber skjalasöfn. Frumvarpinu er ætlað að skýra gjaldtökuheimildir opinberra skjalasafna í takt við breytingar sem eru að verða á umhverfi þeirra og skipulagi.

Athugasemdir þær sem hér eru settar fram snúa fyrst og fremst að skilgreiningum og lögbundnum verkefnum til að koma í veg fyrir að kostnaður sveitarfélaga við lagabreytingar verði meiri ófyrirséður eða vanmetinn fyrir lagasetningu.

2. gr. b: ráðgjöf og eftirlit

Skv. 2. gr. b. er breytt ákvæði um gjaldtöku vegna móttöku, vörslu, ráðgjöf um skjalahald og eftirlit samkvæmt gjaldskrá. Móttaka og varsla skjala frá afhendingarskyldum aðilum er skýr samkvæmt reglum sem Þjóðskjalasafn Íslands setur. Ráðgjöf er veitt til að upplýsa afhendingarskylda aðila um reglur í málaflokknum og er það hluti af starfsemi ÞÍ.

Óljóst er hvað er átt við með gjaldtöku sem varðar „ráðgjöf um skjalahald“ og „eftirlit“, þ.e. hvort það er vegna afhendingu skjala eða vegna almennrar starfsemi. Hér er ekki skýrt hvort til standi að útbúa gjaldskrá sem á að taka á einstaka þáttum eða hvort um sé að ræða ráðgjöf um skjalahald vegna móttöku og vörslu eingöngu. Skv. 13. gr. nógildandi laga, tölulið 1-6, er hlutverk safnsins að taka á móti, hafa til reiðu, leiðbeina, hafa eftirlit með, gangast fyrir rannsóknum og afla heimilda, m.a. með því að setja reglur.

Skýra þarf með reglum hverskonar ráðgjöf og eftirlit afhendingarskyldir aðilar munu hugsanlega bera kostnað af sem er þá umfram almenna eðlilega þjónustu sem hluti af grunnhlutverki. Þessi málsgrein kallast á við málsgrein b. í gjaldskrá sbr. 6.gr breytingartillagna.

4. gr. gjaldtaka vegna miðlunar

Miðlun gagna er hluti af skilgreindu hlutverki ÞÍ skv. nógildandi lögum. Í frumvarpi að lagabreytingum er gert ráð fyrir gjaldtöku vegna móttöku og varðveislu gagna sveitarfélaga. Við móttöku eru gögn sveitarfélaga komin í vörslu ÞÍ og falla undir almenna þjónustu safnsins við þá aðila sem afhenda gögn. Í 4.gr. frumvarpsins er kveðið á um gjaldtöku vegna miðlunar. Hér gætu komið upp hagsmunaleg atriði varðandi aðgengi gagna og miðlun eftir fjárhag sveitarfélaga. Almenn er miðlun hluti af starfsemi safnsins eins og segir í 13. gr. nógildandi laga. Það má hins vegar færa rök fyrir því að þegar sveitarfélag óskar sérstaklega eftir tiltekinni vinnu vegna miðlunar sem þarfnast „aukinnar rannsóknarvinnu“ þá geti gjaldheimta fallið undir þann lið í stað þess að öll miðlun allra sveitarfélaga geti fallið undir gjaldskrá.

5. gr. a og b:

Afar áriðandi er að gerð séu greinargóð skil milli lögbundinnar afgreiðslu og þjónustu og sérstök umbeðin rannsóknarverkefni eða „aukinnar rannsóknarvinnu“.

Þrátt fyrir vel skipulagt skjalasafn frá afhendingarskyldum aðila getur eðli skjala og gagna verið þannig að leita þarf eftir uppruna eða efni til þess að finna tiltekin skjöl eða svara spurningum sem leynst geta í skjölum afhentra skjalasafna. Slíkt krefst rannsóknarvinnu og tíma en er hluti af eðlilegri afgreiðslu úr afhentu skjalasafni frá stjórnvöldum sem starfað hefur í áhrundruð.

Gera mætti greinarmun á rannsóknarvinnu sem krefst myndun nýrra gagna eða óljósari afgreiðslna á sambærilegan hátt og upplýsingalög gera ráð fyrir. Markmið laganna er ekki að innheimt verði fyrir allar afgreiðslur gagna milli sveitarfélaga og þjóðskjalasafns. Hugsanlega mætti aðskilja gagnabeiðni sveitarfélaga frá almennri ráðgjöf.

8. gr.:

Lagt er til bætt verði við greinina tilvísun til laga nr. 72/2002 um réttarstöðu starfsmanna við aðilaskipta að fyrirtækjum. Í 8. gr. frumvarpsins eins og hún er í dag er vísað til þess þjóðskjalaverði sé heimilt að bjóða starfsfólki þess sem uppfyllir skilyrði laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996 starf hjá þjóðskjalasafni Íslands. Um ráðningu og ráðningarsamband fari eftir lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins að því undanskildu að ákvæði um auglýsingaskyldu í 7. gr. laganna gildi ekki við ráðstöfun starfa samkvæmt þessu ákvæði. Umsagnaraðili telur nauðsynlegt að við ákvæðið verði bætt að um ráðningin og ráðningarsambandið fari eftir lögum um réttarstöðu starfsmanna við aðilaskipti að fyrirtækjum nr. 72/2002 eftir því sem við á.

Fjöldmörg dæmi eru um slíka tilvísun í lögum þar sem um tilfærslu á verkefnum er að ræða milli stjórnvalda, svo sem í lögum nr. 152/2010 um breytingu á lögum nr. 59/1992 um málefni fatlaðra, lögum um land og skóg nr. 66/2023 og lög um samgöngustofu, stjórnvöldustofnun samgöngumála nr. 119/2012.

Niðurlag:

Eins og fram kemur í greinargerð er meginmarkmið lagasetningarinnar að skýra heimildir til gjaldtöku. Það á annars vegar við um gjöld sem opinberum skjalasöfnum er heimilt að innheimta af viðskiptavinum sínum og hins vegar um gjöld sem þjóðskjalasafni Íslands er heimilt að innheimta af sveitarfélögum sem ekki reka héraðsskjalasafn vegna þjónustu sem ella væri í höndum slíks safns. Mikilvægt er að gjaldtaka sé vel skilgreind vegna þeirra þjónustupátta sem safnið veitir umfram þau hefðbundnu hlutverk sem opinberu skjalasafni þí er veitt. Á sama tíma er mikilvægt að lögin gefi rými til þróunar þannig að hagsmunum sveitarfélaga og annarra afhendingarskyldra aðila sé ekki ógnað með kostnaðaraukningu fram yfir hagræðið.

Virðingarfyllst,

Óskar Þór Þráinsson,

skrifstofusjóri skrifstofu upplýsinga- og skjalastýringar á þjónustu- og nýsköpunarsvið